

23. Якимчук Н. В. Відбір та організація навчального матеріалу для формування англомовної граматичної компетентності майбутніх філологів засобами інтерактивного навчання. *Наука і освіта*. 2014. № 2. С. 116–122.
24. Celce-Murcia M. Teaching English as a Second Foreign Language. Los Angeles – Boston: Heinle and Heinle Publishers, 1991. 388 p.
25. Gairns R., Redman S. Oxford Word Skills. Oxford: Oxford University Press, 2009. 256 p.
26. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. 3d ed. Pearson Education Limited, 2001. 371 p.
27. Schegloff E. A. Turn organization: one intersection of grammar and interaction. *Interaction and grammar*. Cambridge University Press, 1996. P. 52–133.

Onufriy A. R.

SELECTION OF THE MATERIAL FOR BUILDING ENGLISH LANGUAGE COMPETENCE IN PROFESSIONALLY ORIENTED COMMUNICATION OF PROSPECTIVE MARKETERS

The article deals with the selection of the material for building English language competence in professionally oriented communication of prospective marketers. The selection of the material was performed with due account of functions and duties of marketers, communicative situations of their professionally oriented communication, linguopragmatic features of oral discourse. It has been established that monologue-presentation and dialogues with audience before and after presentation are dominant forms of marketers' professionally oriented communication. The selection unit of learning material with a receptive aim are authentic texts in the form of monologues-presentations of different kinds and types as well as dialogues with the audience, the subject of which is the discussion of goods and services, presentation of projects and business plans. It has been proved that while selecting text-monologues in the form of presentations and dialogues it is advisable to rely on the following criteria: authenticity; professional orientation; exemplarity as the ability of the text to perform an auxiliary function while producing own utterances by students; correlation of types of texts with kinds and types of presentations that are used in the field of marketing; reflection of dominant communicative strategies in sample-dialogues; subject matter; topicality of information; compliance with the level of development of English professionally communicative competence. In the process of selection of lexical units, it is expedient to follow next criteria: connectivity; semantic value; stylistic matching; correspondence of volume of lexical units to acquisition abilities during the period of study; usage frequency of lexical units. In the process of selection of grammatical structures it is expedient to follow next criteria: functional significance of grammatical constructions, usage frequency of grammatical constructions, connectivity that involves explanation of grammatical phenomena through the semantics of the corresponding collocation; exemplarity as the ability of a grammatical construction to perform a reference-auxiliary function for producing similar utterances; correspondence of material volume to acquisition abilities during the period of study, step-by-step and sequential mastering of appropriate grammatical constructions by the students.

Key words: studying material, unit of selection, criteria of selection, text-monologue, text-dialogue, lexical unit, grammar structure, prospective marketers.

Дата надходження статті: «25» вересня 2019 р.

УДК 378.011.3-051:373.3]:81'243

Пінчук І. О.*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті проаналізовано сучасні погляди науковців на процес і результат оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Процес оцінювання є особливою (діагностувальною) складовою контролю, а оцінка – це його

*© Пінчук І. О.

результат. Оцінка, будучи кількісним показником якості результатів навчання, опосередковано характеризує розвиток майбутніх фахівців, здібності, ставлення до професії, що можуть бути виражені у формі якісної словесної характеристики. Вагомими засадами оцінювання виділяють справедливість, відповідність оцінювання його меті, змісту, можливостям студентів, відповідність між отриманою інформацією й наслідками результатів оцінювання.

Автором розглянуто різновиди оцінювання означеної компетентності; розкрито дієві засоби оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Навчальні цінності викладача й мета вивчення мови, безумовно, впливають на оцінювання досягнень студентів. Учені К. Колі, Дж. Макмілан вирізняють з-поміж них цілі виконання (*performance*) й цілі майстерності (*mastery*). Викладач, для якого головною метою є зразкове виконання завдань, оцінює, передусім, індивідуальні здібності й винагороджує за бездоганне їх виконання. Якщо ж мета викладача – майстерність, то він акцентує увагу на оцінюванні розвитку студентів, опануванні ними нових умінь, їхньому удосконаленні. Оцінювання, у процесі якого накопичується інформація про знання студентів з метою пристосування навчання для покращення, визначається як формувальне (*formative*). Це процес, під час якого викладач планомірно відстежує поступ студентів у вивченні мови, допомагає їм подолати труднощі й усунути недоліки, які впливають на мотивацію в задіяності студентів у процесі навчання. Формувальне оцінювання демонструє студентам їхню спроможність опанувати мову за певних умов й активних дій. Формувальне оцінювання визнається нині ефективним знаряддям впливу на мотивацію студентів в опануванні іноземної мови, а тому є перспективним напрямом дослідження. У своєму дослідженні ми беремо його за основу в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

У дослідженні описано критерії й показники сформованості зазначеної якості. До критеріїв оцінювання іншомовної комунікативної компетентності нами віднесено мотиваційно-ціннісний, предметно-когнітивний, комунікативно-діяльнісний, аналітико-результативний. Визначено вплив оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів на мотивацію вивчення ними іноземної мови в закладах вищої освіти України.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетентність майбутнього вчителя початкової школи, оцінювання, формувальне оцінювання, оцінка, критерії й показники оцінювання.

На початку ХХІ століття процеси інтернаціоналізації громадянського життя, динамічний розвиток національної економіки та глибокі зміни в галузі зайнятості висувують нові вимоги до якості підготовки фахівців й визначають постійну потребу в підвищенні їхньої професійної кваліфікації та забезпечення академічної мобільності. Полікультурність сучасного суспільства зумовила посилення уваги до вивчення іноземних мов, поставила питання їхньої диверсифікації, перегляду підходів до вивчення іноземної мови, а також до впровадження нових концепцій мовної та іншомовної освіти в зв'язку з сучасним баченням мети навчання в контексті сповідування загальноєвропейської багатомовності.

У процесі реформування вищої освіти нашої держави все більшого значення набуває вивчення, критичний аналіз та адаптоване застосування європейських систем стандартизації й оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Наразі Радою Європи розроблено та успішно впроваджуються країнами-учасниками два основні документи ЄС, що містять загальні критерії та необхідні вихідні дані щодо організації, спрямування, оптимізації й оцінювання процесу навчання іноземної мови [5], а саме: «Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти, навчання, викладання, оцінювання» [4] та «Європейське Мовне

Портфоліо», якими також керуються під час навчання й оцінювання рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності у ЗВО України.

Попри значну увагу досліджень, проблема й досі залишається актуальною. З огляду на узгодженість та доцільність вивчення європейського досвіду оцінювання рівня іншомовної комунікативної компетентності студентів та підвищення рівня їхніх знань з іноземної мови у ЗВО України, вважаємо за потрібне проаналізувати оцінювання іншомовної комунікативної компетентності факультетів початкової освіти ЗВО України, що передбачає набуття іншомовної комунікативної компетентності в процесі професійної підготовки. Тобто постають питання не тільки якості навчання та володіння мовою, а й оцінювання їхнього рівня.

Аналіз актуальних досліджень засвідчив, що окремі питання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх та працюючих фахівців висвітлено в працях вітчизняних (З. Дмитровський, О. Пономарева, О. Сербенська, А. Яковець, М. Яцимирська та ін.) та німецьких дослідників (Л. Вайсбергер, В. Вінтерштайнер, Г.-Ю. Крумм, Б. Хуфайзен, К. Фогель та ін.). Характеристики компетентностей в освітніх системах зарубіжних країн та України здійснили такі вітчизняні науковці: І. Єрмаков, Е.Зеєр, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін.

Науковці, займаючись зазначеною проблематикою, досліджують різні аспекти оцінювання. Зокрема, Дж. Алдерсон досліджує зворотній зв'язок як складову формульовального оцінювання й протиставляє його підсумковому оцінюванню; Дж. Хетті вважає оцінювання дієвим щодо пробудження пізнавального інтересу в процесі опанування іноземною мовою; О. Інбар-Лурі, Ліу Лі, П. Лайтбаун, Р. Лістер, Л. Ранта, Н. Спада пропонують оцінювання з метою коригування знань, умінь і навичок на різних рівнях мовленнєвої компетентності; Т. Божук і Л. Малик вивчають питання взаємозв'язку «викладач – студент» в освітньому процесі вищої школи; О. Назола [7] концентрує увагу на ролі усного коригувального зв'язку в навчанні студентів іноземної мови.

Зазначені дослідження засвідчують, що, попри існування великої кількості методик оцінювання, вони не надають чіткої картини про реальний стан рівнів володіння іншомовною комунікативною компетентністю майбутніх учителів початкових класів.

Мета статті – проаналізувати сучасні погляди науковців та розкрити особливості щодо дієвих засобів оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, описати критерії й показники сформованості зазначеної якості.

Пошук ефективних шляхів оцінювання рівнів іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи набуває сьогодні надзвичайної актуальності, оскільки об'єктивізація процесу вимірювання, забезпечуючи зворотній зв'язок, дає можливість координувати цей розвиток.

Особливо гостро постає питання оцінювання іншомовної комунікативної компетентності. Перехід від авторитарних методів навчання повинен зумовити зміни в методах, цілях та засобах оцінювання. У сучасному світі відбувається трансформація оцінювання як єдиного інструменту вимірювання рівнів сформованості здатностей. Відгук або зворотній зв'язок, узаємооцінювання, самооцінювання, динамічне оцінювання позиціонуються як сучасні дієві засоби тлумачення отриманих студентами знань, умінь і навичок [1].

Контроль та оцінювання рівня сформованості компетентностей – невід'ємний структурний елемент навчального процесу, і є завершальним компонентом змістового блоку [8]. Контроль як дидактичне поняття становить собою сукупність усвідомлених дій, спрямованих на отримання відомостей про рівень опанування студентами знаннями, уміннями і навичками, необхідними для формування іншомовної

комунікативної компетентності [2].

Оцінювання знань – це процес виявлення обсягу засвоєних знань, рівня та якості засвоєння освітнього матеріалу, унесення необхідних коректив у освітній процес для вдосконалення змісту, методів і форм організації навчання [10]. Оцінювання, у трактуванні О. Савченко, – це процес визначення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні змістом предмета порівняно з вимогами Державного стандарту та програм [11]. Процес оцінювання є особливою (діагностувальною) складовою контролю, а оцінка – це його результат. Оцінка, будучи кількісним показником якості результатів навчання, опосередковано характеризує розвиток майбутніх фахівців, здібності, ставлення до професії, що можуть бути виражені у формі якісної словесної характеристики.

Ф. Міхай поділяє думку Дж. Херери [16, с. 24] щодо різноманіття засобів для отримання інформації про знання студентів. Дослідник наголошує на тому фактові, що оцінювання часто виявляється поєднанням формальних і неформальних суджень. Учений зазначає, що вагомими є не тільки результати тестів, а й підсумки інших досліджень знань студентів.

Навчальні цінності викладача й мета вивчення мови, безумовно, впливають на оцінювання досягнень студентів. Учені К. Колі, Дж. Макмілан [14] вирізняють з-поміж них цілі виконання (performance) й цілі майстерності (mastery). Викладач, для якого головною метою є зразкове виконання завдань, оцінює, передусім, індивідуальні здібності й винагороджує за бездоганне їх виконання. Якщо ж мета викладача – майстерність, то він акцентує увагу на оцінюванні розвитку студентів, опануванні ними нових умінь, їхньому удосконаленні.

Провідні лінгводидакти наголошують на тому, що введення єдиних вимог та критеріїв оцінювання рівня знань англійської мови є ефективним інструментом проведення злагодженої «мовної» політики в державі та в Європі [12].

Вагомими засадами оцінювання виділяють справедливість, відповідність оцінювання його меті, змісту, можливостям студентів, відповідність між отриманою інформацією й наслідками результатів оцінювання [4].

Водночас науковцями висловлюються критичні думки про стандартизоване тестування знань мови [13–17]. Дослідники піддають сумніву валідність таких тестів, їхню ефективність, доцільність та вказують на неспроможність тестів урахувати ставлення студентів, їхню зацікавленість, залученість до процесу вивчення мови. Критики стандартизованого тестування знань наголошують на екзаменаційній тривожності, нездатності екзаменів продемонструвати поступовий розвиток студентів, обмеженні навчального плану й інших негативних аспектах використання тестів [3].

Кожен рівень оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю та її складові (читання, аудіювання, письмо, говоріння) оцінюються окремо. З метою визначення детального опису рівнів володіння іншомовною комунікативною компетентністю, результати екзамену з цих мовних здатностей зазначаються в сертифікаті окремо [12].

У загальноєвропейських рекомендаціях [4, с. 13] диференціюють такі види комунікативної компетентності: лексична, граматична, семантична, фонологічна, орфографічна, орфоепічна, соціолінгвістична, дискурсивна, прагматична та функціональна. Іншомовна комунікативна компетентність передбачає розширення лексичної компетентності професійною термінологією, що розширює поле дискурсивної та функціональної компетентності [6].

Т. Канівець [5] виокремлює такі моделі оцінювання: модель співставлення (або критерійноорієнтоване оцінювання); модель норми (або нормоорієнтоване оцінювання); модель розвитку (або формувальне оцінювання). В умовах вивчення іноземної мови в різнорівневих групах доцільно використовувати саме модель розвитку,

адже особистісно орієнтоване оцінювання дозволяє оцінити прогрес сформованості вмінь та навичок кожного студента шляхом аналізу рівня його особистого розвитку в протязі певного відрізка часу.

З огляду на складність та відповідальність процесу оцінювання іншомовної комунікативної компетентності, спеціалісти Американської Ради навчання іноземних мов ACTFL (*American Council on the Teaching of Foreign Languages*) [13] запропонували дескриптори кожного рівня володіння зазначеною якістю, що охоплюють зазначені нижче площини.

Розуміння: чи зрозуміле іншим повідомлення студента?

Розуміння: наскільки добре студент розуміє повідомлення?

Контроль мовлення: наскільки точним є мовлення студента?

Використання лексики: наскільки багатим є мовлення студента в процесі спілкування?

Комунікативні стратегії: як студент підтримує спілкування?

Культурна обізнаність: як відображається соціокультурне знання у використанні мови? [13].

Ці дескриптори відповідають основним положенням комунікативного підходу, що передбачає правильність спілкуватися з огляду на розуміння, ясність, чіткість, контекст, структуру і точність, складність і варіативність мовлення. У цей контекст включено здатність використовувати різноманітні стратегії з метою висловлення думки [6].

Відповідно формування й розвиток іншомовної комунікативної компетентності потребує певного фундаменту, який уможливує її досягнення за рівнем B2 як необхідної умови для вступу до магістратури. Під час аналізу власних результатів оцінювання іншомовної комунікативної компетентності студентів ми дійшли висновку, що успішне засвоєння професійної лексики сприяє кращому розумінню текстів, оскільки кожен професійний термін є сам по собі функційним та означає певне явище або процес, яке студенти засвоїли під час вивчення спеціальних предметів, а тому знають, у якому контексті вони можуть уживатися.

У дослідженні ми акцентуємо увагу на оцінюванні двох видів мовленнєвої діяльності – аудіюванні та говорінні – як первинних і провідних у процесі оволодіння усним спілкуванням.

Щодо оцінювання навичок аудіювання, то у Загальноєвропейських рекомендаціях та більшості міжнародних тестів для досягнення рівня B2 вимагається розуміння та інтерпретація розмовної англійської мови в різному темпі, варіанті, типові складності тощо [4]. Однак це завдання виявляється складним для тестування з англійської мови через асиміляцію багатьох звуків у певних комбінаціях. Студенти можуть не розпізнати навіть знайомі їм слова в безперервному мовленнєвому потоці. Окрім того, тестування аудіювання також передбачає досить високий рівень розвиненості граматичної та лексичної компетентностей, оскільки знання слів і граматики допомагає значною мірою здогадатися про зміст прослуханого. Краще сприймаються уже засвоєні структури, а тому деякі навіть не почуті або незнайомі слова не перешкоджають розумінню всього тексту.

Говоріння й письмо є продуктивними видами спілкування, а тому підготовка до їх оцінювання повинна включати інтенсивне читання, аудіювання, комунікативні, граматичні та лексичні вправи тощо. Узагальнивши численні тести, можна стверджувати, що всі вони зводяться до того, що студенти повинні уміти висловлюватися усно та на письмі зрозуміло, адаптувати мову до різних комунікативних цілей співрозмовників, контекстів та враховувати умови життя, соціальні та культурні явища в різних англійськомовних країнах. Більш того, оцінювання цих видів мовлення повинно проводитися з урахуванням зрозумілості, чіткості, структурної послідовності

викладу, граматичної точності, лінгвістичної складності та варіативності. Наприклад, для вступу до ЗВО Швеції учні повинні уміти використовувати різноманітні стратегії для викладу власних думок. Помилки оцінюються, наскільки вони перешкоджають дискурсу, однак, як вже зазначалося раніше, увага звертається на дотримання студентом узгодження аспектів граматики, зокрема числа й особи, артиклів, множини та однини іменників, інфінітивів з модальними дієсловами [14, с. 22].

Методи оцінювання іншомовної комунікативної компетентності мають урахувати досить широке коло питань. Звичайно, потрібно з'ясувати, що вміють студенти, але важливо також дізнатися, чого вони хочуть досягти, і чи прогресують вони в досягненні своїх цілей. Перш ніж визначати їхню потребу, необхідно врахувати вік, фонові знання, цілі навчання, соціально-культурні знання студентів тощо. Після того, як потреби студентів будуть ідентифіковані, виникає питання про те, яким методом буде вимірюватися результат. Перш ніж проводити поточне оцінювання, викладач повинен встановити відправну точку для студентів. Для цього найчастіше використовуються стандартизовані тести, розроблені з урахуванням вимог програми. На різних етапах навчання студенти можуть повторно скласти тест і їхні оцінки будуть хорошим показником їхнього прогресу. Але існує ряд недоліків таких тестів. Стандартизовані тести не дають відповіді на питання, чи вміє студент використовувати мову в реальній ситуації, і в тих тестах нічого не йдеться про соціокультурні знання.

Безперечно, оцінювання є невід'ємним елементом освітнього процесу, проте функції оцінювання не обмежуються тільки констатацією рівня навченості. Оцінювання виступає також засобом стимулювання навчальної діяльності, позитивної мотивації до навчання, а також впливу на особистість студентів. Саме завдяки об'єктивному оцінюванню формується адекватна оцінка власних досягнень, цей процес також стимулює їх критично ставитися до власних успіхів чи невдач у процесі вивчення іноземної мови [8].

У групах, де навчаються студенти з різними здібностями та, що не менш важливо, з різними потребами, виникає необхідність розроблення інструментів оцінювання, що відповідатимуть особистим потребам майбутніх фахівців, адже якість навчання суттєво підвищується, якщо освітній процес відповідає індивідуальним особливостям студентів, їхній готовності поглиблювати власні знання та вдосконалювати навички.

Отже, оцінювання вважається одним із найдієвіших засобів впливу на формування навчальних навичок студентів, їхньої зацікавленості щодо вивчення іноземної мови, старанності й відповідальності.

Виникає потреба визначення критеріїв сформованості компонентів іншомовної комунікативної компетентності та їхнього уточнення під час навчання, що забезпечить оцінювання та самооцінювання досягнутого рівня зазначеної якості студентів, визначить недоліки їхньої підготовленості до продуктивної комунікації та підвищити мотивацію до формування іншомовної комунікативної компетентності.

У лінгводидактиці реалізувалися нові підходи до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності. Сучасні дослідники вважають оцінювання засобом вирішення освітніх проблем. «Вид оцінювання може і повинен змінюватися відповідно до проблеми, що зумовила оцінювання» [15; 17].

Оцінювання, у процесі якого накопичується інформація про знання студентів з метою пристосування навчання для покращення навчання, визначається як формувальне (formative). Це процес, під час якого викладач планомірно відстежує поступ студентів у вивченні мови, допомагає їм подолати труднощі й усунути недоліки, які впливають на мотивацію в задіяність студентів у процесі навчання [15]. Формувальне оцінювання демонструє студентам їхню спроможність опанувати мову за певних умов й активних дій. Формувальне оцінювання визнається нині ефективним знаряддям впливу на мотивацію студентів щодо опанування іноземної мови, а тому

є перспективним напрямом дослідження. У своєму дослідженні ми беремо його за основу в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Американські дослідники К. Колі та Дж. МакМілан [15] зазначили, що формувальне оцінювання може бути спонтанним, неформальним, із залученням студентів та із використанням різноманітних оцінювальних засобів. Зворотний зв'язок часто є миттєвим. Завдання можуть обиратися не тільки викладачем, а й студентами, коригування є гнучкими, а взаємодія між викладачем і студентами – різноплановою. Значна увага приділяється самооцінюванню студентів і є частиною процесу оцінювання викладачем. Типовою мотивацією виявляється внутрішня. Студенти усвідомлюють, що на вивчення мови впливають їхні зусилля, результати залежать від їхньої відповідальності [3].

У процесі визначення рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи ми відібрали критерії та показники зазначеної якості. До критеріїв оцінювання іншомовної комунікативної компетентності нами віднесено мотиваційно-ціннісний, предметно-когнітивний, комунікативно-діяльнісний, аналітико-результативний. Відповідність критеріїв та показників подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії та показники фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи

Критерії	Показники
<i>Мотиваційно-ціннісний (A1)</i>	B1 – мотиви, ціннісні орієнтації; B2 – ставлення до вивчення іноземної мови; B3 – професійна спрямованість (ставлення до професії вчителя початкових класів).
<i>Предметно-когнітивний (A2)</i>	C1 – відповідність заданій темі; C2 – лексична правильність висловлювання; C3 – граматична правильність висловлювання; C4 – змістове наповнення; C5 – синтаксична правильність висловлювання; C6 – орфографічна правильність висловлювання.
<i>Комунікативно-діяльнісний (A3)</i>	D1 – якість і доцільність вибору мовних засобів; D2 – композиція висловлювання; D3 – логічність і зв'язність висловлювання; D4 – відповідність жанру, стилю; D5 – обсяг висловлювання.
<i>Аналітико-результативний (A4)</i>	E1 – здатність до адекватної самооцінки; E2 – активність та вияв особистісної ініціативи до самонавчання; E3 – особистісна та професійна потреба в саморозвитку.

У процесі оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи будемо використовувати 4 рівні її сформованості: високий, достатній, середній, низький.

З метою отримання необхідної інформації в дослідженні використовувалися такі засоби: адаптований мотиваційний тест (The Attitude / Motivation Test Battery) Гарднера (Gardner, 1985); шкала самооцінювання Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR).

На нашу думку, формувальне оцінювання володіння іноземною мовою мотивує студентів, якщо викладачі підвищують внутрішній інтерес студентів, заохочують позитивну атмосферу на занятті, пояснюють мету оцінювання й залучають студентів до ухвалення рішень самооцінювання. Як правило, таке оцінювання проводиться

у формі дискусії. Викладачі, створюючи позитивну атмосферу підтримки на занятті, мають пояснити роль оцінювання для навчання, сприяти зацікавленню студентів у навчанні й підкреслити вагомість поточного прогресу, а не вагомість оцінки. Зворотний зв'язок набуває більшого значення, якщо інформація, отримана під час оцінювання, використовується викладачем для перепланування або повторного викладу матеріалу, а також якщо студент бажає вдосконалити або покращити свої знання, навички й уміння. Під час навчання корисно акцентувати увагу на досягненнях студентів, підкреслюючи, що не можливо опанувати мову, не роблячи помилок.

Під час розвідувального етапу констатувальної частини педагогічного експерименту студенти і викладачі продемонстрували своє бачення оцінювання іншомовної комунікативної компетентності у формі дискусії, наголошуючи, що така форма заохочує до навчання. Однак деякі викладачі продовжували наполягати на можливості проводити екзамени частіше, стверджуючи, що це дисциплінує студентів і мотивує їх краще, ніж будь-яке обговорення. Цікаво, що деяка частина студентів погоджується з доцільністю частішого застосування підсумкового контролю у формі екзамену, підтверджуючи думку про досить високий рівень зовнішньої мотивації у вивченні іноземної мови.

Як зазначає Дмитренко Н. [3], формувальне оцінювання сприяє вдосконаленню й поглибленню цілей і завдань навчання шляхом оцінювання успіхів і прогресу студентів, надаючи їм можливості для вдосконалення та розгляду помилок як мотивації до саморозвитку та можливості викладачеві змінювати методи оцінювання й забезпечувати індивідуальний підхід в оцінюванні.

Зокрема, дослідження показало, що студенти експериментальної групи в процесі навчання частіше використовують когнітивні навчальні стратегії, поєднуючи професійну підготовку з попереднім освітнім досвідом. Для цього під час експерименту з метою покращення засвоєння матеріалу оцінювання студентів пов'язувалося з досягненням індивідуальних цілей кожного студента, урахуванням активної участі й надання викладачем позитивних відгуків щодо використання майбутніми фахівцями навчальних стратегій з метою продуктивного формування іноземної комунікативної компетентності. У результаті впровадження взаємодії (натяки, підказки, питання, пропозиції, пояснення й елементи проблемного навчання) під час формувального оцінювання мотивація студентів до вивчення англійської мови значно підвищилася.

Узагальнюючи зазначене вище, ми дійшли висновку, що іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи як важлива складова професійної компетентності повинна оцінюватися з огляду на здатність студентів реалізувати комунікативні цілі в професійних та особистісних ситуаціях, незалежно виконувати свої професійні завдання та обов'язки, усебічно розвиватися як особистість.

Запровадження формувального оцінювання на заняттях іноземної мови відіграє вирішальну роль у покращенні мотивації досягнень студентів, що помітно впливає на розвиток іншомовної комунікативної компетентності. Прагнення студентів до успіху й рівень мотивації їхніх досягнень тісно пов'язані з методами оцінювання в процесі розвитку зазначеної якості, а саме: підтримки викладача, постійного зворотного зв'язку, позитивного оцінювання зусиль студентів. Викладач, надаючи студентам проблемні завдання, які відповідають їхньому індивідуальному рівню володіння іноземною мовою, надає можливість студентам зосередитись на вдосконаленні навичок і вмінь і сприймати досягнення поставлених цілей як прогрес їхнього власного навчання, розвивати власну самооцінку й очікувати на успіх у подальшому навчанні. Таким чином, у процесі оцінювання іншомовної комунікативної компетентності студентів нами враховано його позитивний і негативний вплив на мотивацію студентів, надаючи перевагу формувальному оцінюванню.

Перспективним напрямом наукових досліджень може стати розроблення ефективного діагностичного інструментарію з метою виявлення рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі проведення педагогічного експерименту.

Література:

1. Будас Ю. О. Створення психологічно сприятливої атмосфери для формування професійної іншомовної компетентності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Серія Педагогічні науки. № 3 (81). 2015. С. 41-46.
2. Волошина О. С. Оцінювання іншомовної компетентності молодших школярів із застосуванням тестових технологій. URL: <https://vseosvita.ua/library/ocinuvanna-insomovnoi-kompetentnosti-molodsih-skolariv-iz-zastosuvannam-testovih-tehnologij-110761.html>
3. Дмітренко Н. Є., Петрова А. І. Застосування проблемних ситуацій для формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів на заняттях з англійської мови. *Іноземні мови*. № 3. 2017. С. 23-30.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К: Ленвіт, 2003. 261 с.
5. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2012. 102 с.
6. Мовчан Л. Г. The Swedish experience of developing students' oral proficiency in vocationally oriented English. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПНУ. Серія «Професійна педагогіка»*: зб. наук, праць. К.: Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2015. Вип. 10. С. 120-126.
7. Назола О. В. Роль усного коригувального зв'язку у навчанні студентів іноземної мови. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 2. С. 139-147. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp>
8. Петрик Л. В. Классификация медиасредств в научно-педагогической литературе. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2015. С. 143-149.
9. Романишин І. М. Теоретичні аспекти підготовки майбутнього учителя іноземних мов до реалізації контрольної-оцінювальної компетентності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Серія Педагогічні науки. № 3 (81). 2015. С. 108-114.
10. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручник. К.: Грамота. 2012. 504 с.
11. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики* / за ред. О. В. Овчарук. К.: «К. І. С.», 2004. С. 33-51.
12. Солощенко В. М. Критерії оцінювання іншомовної компетентності іноземних студентів у Німеччині за вимогою іспитів (DSH, TestDaF): порівняльний аналіз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2012. Вип. 30. С. 253-257. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_30_79
13. ACTFL provisional proficiency guidelines. Hastings-on-Hudson, NY American Council on the Teaching of Foreign Languages, 2008. 61 p.
14. Gabrielson E. Getting your message across: evaluating cross-linguistic influence on communicative competence in written learner English. Uppsala Uppsala University, 2011. 63 p.
15. Cauley M. K., McMillan J. H. Formative Assessment Techniques to Support Student Motivation and achievement. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies*. Volume 83. Issue 1. 2010. P. 1-6.
16. Earl L. M. Assessment as Learning: Using Classroom Assessment to Maximize Student Learning. (2nd ed.) Corwin Press. 2012. 160 p.
17. Florin M. Mihai. Assessing English Language Learners in the Content Areas: a research-into-practice guide. Ann Arbor: University of Michigan Press. 2010. URL: <https://doi.org/10.3998/mpub.8912915>

18. Hanover Research. The Impact of Formative Assessment and Learning Intentions On Student Achievement. 2014. URL: <http://www.hanoverresearch.com/media/The-Impact-of-Formative-Assessment-and-Learning-Intentions-on-Student-Achievement.pdf>

Pinchuk I. O.

CRITERIA FOR EVALUATION OF INTENDING PRIMARY SCHOOL TEACHERS' FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Modern views of scientists on the process and the result of evaluation of primary school teachers' foreign language communicative competence are analysed in the article. The assessment process is a special (diagnostic) component of the control, and the evaluation is its result. Evaluation is a quantitative indicator of the learning outcomes quality, indirectly characterizes the development of future professionals, their ability, attitude to the profession, which can be expressed in the form of qualitative verbal characteristics.

The author examines the varieties of intending primary school teachers' foreign language communicative competence evaluation; the effective means of assessing it are revealed. The educational values of the teacher and the purpose of learning the language certainly influence the assessment of student achievement. Scientists K. Kohli and J. McMillan distinguish the purposes of performance and the purposes of mastery. The teacher, whose main purpose is excellent task performing, first of all assesses individual abilities and rewards for their perfect performance. If the aim of the teacher is mastery, he focuses on assessing students' development, mastering new skills, improving them.

Assessing, in the process of which information about students' knowledge is collected in order to adapt studying to improve learning, is defined as formative. It is a process in which the teacher systematically monitors students' progress in language learning, helps them to overcome difficulties and eliminate deficiencies that affect students' motivation in learning. Formative assessment demonstrates to students their ability to master the language under certain conditions and active actions. Therefore, formative assessment is now recognized as an effective means to influence students' motivation to learn a foreign language, and is therefore a promising area of research. In our research, we take it as a basis in the process of forming the intending primary school teachers' foreign language communicative competence.

The study describes the criteria and indicators of the researched quality formation. The influence of the assessment of intending primary school teachers' foreign language communicative competence on their motivation to learning a foreign language in higher education institutions of Ukraine is described in the article.

Key words: intending primary school teachers' foreign language communicative competence, assessment, formative assessment, evaluation, evaluation criteria and indicators.

Дата надходження статті: «23» серпня 2019 р.

УДК 37.013.091.12.011.3-051:6

Покроєва Л. Д., Остапенко А. С.*

МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОСНОВА ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Стаття містить аналіз наукових джерел за темою дослідження; визначено, що існує значна кількість праць, присвячених упровадженню компетентнісного підходу в професійній підготовці вчителів. У той же час недостатньо дослідженим є питання розвитку методичної компетентності учителів технологій саме на різних етапах їхньої професійної діяльності та під час навчання на курсах підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти.

У статті охарактеризовано структуру методичної компетентності вчителя технологій, розвиток якої відбувається в системі післядипломної педагогічної освіти на засадах

*© Покроєва Л. Д., Остапенко А. С.